

**МЕСТНИТЕ ИМЕНА В ГРАД СЪЕДИНЕНИЕ ПРЕЗ ПРИЗМАТА
НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ПРОМЕНИ, КОИТО ПРОТИЧАТ
В НАСЕЛЕНОТО МЯСТО**

Красимир Коилов
Институт за български език, БАН

**THE LOCAL NAMES IN THE TOWN OF SAEDINENIE IN
THE LIGHT OF THE DEMOGRAPHIC CHANGES IN THE AREA**

Krasimir Koilov
Institute for Bulgarian Language, BAS

Demographic processes taking place in the region of Plovdiv (and nationwide) affect the number of toponyms used by locals. Local names on the territory of the town of Saedinenie are a collection of many diverse onyms which reflect local characteristics, values and traditions in naming. By way of analyzing mikrotoponyms the settlement can trace its significance to the cultural and historical memory of our land.

Key words: Saedinenie, demography, toponyms, field study

Съединение е едно от българските селища, които пазят до ден днешен своите традиции, изградени на сериозния исторически, културен и духовен потенциал, натрупан през годините на развитие. То играе важна роля в българските земи от най-древни времена, та чак до нашето съвремие, с ключова позиция в националнообединителните събития на народа ни. Разположен е в Южна България, Горнотракийската низина. Намира се в Пловдивска област, на 27 км северозападно от Пловдив. Административен център е на община Съединение, обособена като самостоятелна административна единица на 26 декември 1978 г. с Указ № 2294 на Държавния съвет на НРБ.

Старото име на град Съединение е Голямо Конаре. В неговото землище се откриват следи още от най-ранните култури в развоя на човечеството – новокаменната, каменно-медната, бронзовата и желязната. В древността земите са били населени от траките, за което сви-

детелстват множеството надгробни и други могили (над 100, като голяма част от тях са проучвани). При редица археологически разкопки в района са открити старинни монети, части от оръжия и древни съдове от IV – III в. пр. н.е. Също е засвидетелствано и римско присъствие – в местността „Чамашки висини“ е открито съкровище, състоящо се от гърне, пълно с монети, на които са изобразени няколко римски императори. Създаването на самото селище става по време на османското владичество. По исторически данни районът е бил благоприятен за коневъдство. Имало е голям чифлик за отглеждане на коне за османската армия. С течение на времето много от селяните, работещи в чифлика, се заселват в района му. Така селището става най-голямото в околността и получава името Голямо Конаре. Голямоконарци участват активно в борбата за извоюване на духовна и национална независимост: откриват килийно училище, построяват църква, създават читалище. Тук Апостола на свободата Васил Левски намира благодатна почва за изграждането на революционен комитет, съставен от ревностни привърженици на идеята за национална независимост (Дочев, Илиев 1985: 7).

През 1885 г. голямоконарци начело с войводата Чардафон Велики вземат дейно участие в съединението на Княжество България и Източна Румелия. Конницата на Чардафон Велики тръгва на 5 септември 1885 г. от Голямо Конаре, а на 6 септември с помощта на пловдивския гарнизон сваля от власт пловдивската управа, назначена от османското правителство. Този исторически факт дава основание на Президиума на Народното събрание на Народна република България да преименува с. Голямо Конаре на гр. Съединение с Указ № 828 от септември 1969 година. Оттогава градът носи името Съединение, а датата 5 септември е обявена за празник на общината (Стоичков 2008: 14).

Малко се знае за миналото на с. Голямо Конаре. До нас не са стигнали никакви писмени документи. Можем да градим своите заключения само върху онова, което е дошло като предание. След 1480 г. завоевателите успели да колонизират околностите на Пловдив с преселници – малоазийски турци. Може би тогава са образувани и коневъдните гнезда наново или като са възстановени стари такива. Почти все в онова време възникнали селища с име Конаре, след това добили за различаване едно от друго прибавени към тях прилагателни: Пищигово, Куртово, Доганово (Мало), Ръжево, Катунско и Манолско, а на най-голямото от тях вече дали прилагателното име „голямо“. Първите сигурни писмени сведения за Голямо Конаре се откриват на 23 август 1838 г., когато султан Махмуд разрешава на голямоконарци да ремон-

тират църквата „Св. Георги“, без обаче да се отклоняват от размерите на храма, т.е. дадено е разрешение за ремонт на порутена стара църква. Историческите извори сочат, че през 1839 г. е построена нова, с ново име – „Св. Атанасий“ (Дочев, Илиев 1985: 10 – 11). Днес можем да получим информация за Съединение основно от малко на брой запазени архиви, излязла от печат научна и мемоарна литература, посветена на миналото на селището, периодичния печат и други документи и материали. Предимно тези източници предоставят данни за конкретен етап от развоя на град Съединение, по-конкретно ключовата му роля за акта на съединението между Княжество България и Източна Румелия на 6 септември 1885 година. Тук е мястото да се отбележи трудът на Донко Дочев и Йордан Илиев „История на град Съединение“ като произведение, което се опитва да обхване най-пълно развоя на селището. Авторите са се позовали на редица източници, помещаващи се в частни сбирки, изворови материали и множество документи, поради което монографията им има всички достойнства на едно качествено краеведско (многоаспектно) проучване, което е крайно важно за характера на настоящото изследване. Въпреки това историографските изследвания за Съединение си остават малко на брой.

Навярно където сега се простира селото Голямо Конаре (дн. Съединение) землището е било покрито с непроходима гора, толкова гъста, че не могло да се преминава през нея, а дърветата в нея били с диаметър от 2 до 3 метра. Между големите дървета е имало тучни поляни и затова Голямо Конаре било предпочетено за развъдно място на царски коне. Може би още след турското нашествие тук е било определено място за турски коневъдни станции, или може да е служило за същата цел още в старо българско време, а турците само да са продължили завареното коневъдство. Преобладаващият дървесен вид бил брястът, затова селото било наричано от турците „Кору кьой“ – *горско село* или по-точно „Караагач кору кьой“ (*брястова гора/село*). Първоначално, докато се е състояло от петнадесетина къщи, са го наричали „Конаре“, но когато към края на XVIII в. то се разраснало като бележито селище, започнали да го наричат „Голямо Конаре“, за разлика от другите пет Конарета във Филибелийката кааза (Пловдивската околия) (Дочев 1985: 14 – 16). Само за няколко века селището променя името си четири пъти. Известни са ойконимите – *Конаре, Голямо Конаре, Корукуьой* и *Съединение*, но за съжаление, не са открити писмени свидетелства за по-ранни названия, дадени от обитателите на тези земи преди османския период (тракийски, римски и т.н.), чиито материални останки се откриват в неговото землище.

Според административното деление, установено от временната руска администрация след Руско-турската освободителна война, Овчехълмието, или турското „Коюн тепе наясъ“, образува отделна административна околия. Голямо Конаре – като център на Овчехълмската административна околия – е било седалище на всички учреждения на околията. През 1901 година тя е била закрыта и селището е причислено към Пловдивска околия. Централният площад, който сега е наречен „Съединение“, преди се е наричал с простото име „Поляна“. И сега мнозинството от населението на гр. Съединение все още го назовава със старото му име, което е историческо. Там на 5 септември 1885 година е провъзгласено съединението на Източна Румелия с Княжество България. По средата на „Поляната“ е имало могила. Названието „Поляната“ вероятно е дадено, защото около могилата не е било обрасло с гора както другаде. По-късно могилата е била разкопана и околностите изравнени (Дочев, Илиев 1985: 48).

От проведено теренно проучване се установи намаляване на населението на града поради естествени биологични причини и миграция на лица към други населени места заради липсата на стабилен източник на доходи. Откриват се пустеещи къщи. Рядко се регистрират миграционни процеси в рамките на населеното място. Доминира българският етнос (90%), а ромският е умерено застъпен (10%). Не се откриват представители на други етнически групи. Традиционно вероизповедание на територията на община Съединение е източно-православие. Това се потвърждава от архитектурата и факта, че църквите, строени по време на османското владичество, са вкопани. На територията на общината съществуват в малки размери и други вероизповедания, а именно католицизъм и ислям.

Както се вижда, Съединение е едно от богатите културни средища по нашите земи, което лесно може да бъде потвърдено и при разглеждането на местните названия, съхранени в неговото землище. Обект на нашето изследване ще бъдат местните названия в землището на град Съединение и по какъв начин те се повлияват от демографските процеси, които протичат в населеното място. Насочването към подобна тематика цели да опише и класифицира микротопонимите на споменатото селище, което ще доведе до първото им подробно разглеждане и проучване. В темпорален аспект няма как да се ограничим само със съвременното състояние на названията, тъй като голяма част от тях пазят „живи“ разновидности от по-стари времена (нещо характерно като цяло за науката ономастика – историческият аспект в развоя на онимите не би могъл да се пренебрегне и да останем само в настоящето). Оттук

следва да бъдат приложени синхронноописателният и диахронният метод. Анализът на микротопонимите ще бъде осъществен от няколко различни езикови гледища, което ще очертае и структурата на настоящото изследване. От своя страна микротопонимите са названия на неголеми географски обекти, които имат тясна сфера на своята употреба, функциониране само в пределите на малка територия, познати са само на ограничен кръг от хора (Чолева-Димитрова 2002: 23).

Доброто местоположение и приемствеността през вековете са предпоставка град Съединение да съхранява почти непокътнати своите ценности и традиции, които са достигнали до нашето съвремие. То безспорно е културно средище, предизвикващо интерес за изследване от различни научни гледни точки – историческа, етнографска, археологическа и т.н., поради натрупаното в неговото землище немалко количество разностранен емпиричен материал. Проучването на подобни български селища има своя приносен характер, тъй като, от една страна, се обогатява съвременният научен фонд, а от друга, те ще се увековечат в културно-историческата памет на народа ни и няма да бъдат забравени.

В следващия анализ на събрания емпиричен материал са представени микротопонимите от Съединение, които не са в своя пълен обем (ще бъдат включени в бъдещо по-подробно изследване), а само в представителна извадка, имаща за цел да илюстрира голямото онимно разнообразие в землището му.

Семантична класификация на местните названия

А. Деапелативни теренни имена

Семантичната класификация на теренните имена в сравнение с другите класификации на видовете топоними е най-богата. Въз основа на произхода на теренните имена (т.е. от какъв вид име са образувани) и мотивите на номинация названията им могат да се проследят като топографски и имена във връзка с човешката дейност. Земеличните (както някои изследователи ономасти наричат топографските названия) имена съсредоточават вниманието си върху физико-географските особености на съответния регион, които са мотивирали оними (географски термини, названия на почви, растения, животни, особености и местоположение на местностите и др.). След групата на топографските названия важно място заема и групата на културните названия, които със своето разнообразие са огледало на човешката дейност в природата и по-конкретно – на битовата, на стопанската дейност през различните исторически периоди, тясно свързана с рели-

гиозния мироглед или с духовната култура на хората (Димитрова-Тодорова 2012: 116, 117):

– имена по географски термини – *Съртът*;

– имена от особености на почви и минерали или във връзка с техния цвят – *Буфкача, Комсала (Комсалът), Каратопрак* (черна земя), *Червенака, Червен бряг*;

– имена според особения вид на местността или на обект в нея, или в резултат на метафоричен пренос – *Бозалъците, Геренски алчак, Гредата, Дългата могила, Кабаур, Кадън тепе, Коджа алчак, Криво път, Купищата, Миселима* (от тур. *mî selim* – наводнение), *Новината, Папуча, Плетевуня, Пояса, Правият път, Равнакът, Саите, Скорчов прялог, Чашата на язовира, Чумашка висина*;

– имена по местоположение спрямо други обекти – *До Зърнени храни, До карьерата, Зад Дънека, Зад Зайкови, Пред ДЗС, Пред летището*;

– имена от названия на растения и дървета – *Гъсти каваци, Елтица, Калугерски дъб, Меретев бряст, Мутафски дъбчета, Немски бряст, Събев дъб, Тафров дъб, Точов бряст, Чапкънски бряст, Червен бряст*;

– имена от названия на птици, животни и техните обиталища – *Мечкарница*;

– имена за разделяне на земята на дребни участъци поради частната собственост и нейното наследяване – *Меразите, Тошков слог*;

– имена за уедряване на земите чрез обединяването им в трудовокооперативни земеделски стопанства (ТКЗС) в близкото минало – *Кооперативни тръни*;

– имена във връзка с вида на засажданите места – *Божова градина, Доева градина, Ликова градина, Тертипска градина, Трионска бахча*;

– имена във връзка с овощарството и с вида на плодните насаждения – *Алова черница, Гишина круша, Димови круши, Крушакът, Черешите, Черногорска вишина*;

– имена във връзка с лозарството – *Новите лозя, Старите лозя*;

– имена във връзка с местата за паша – *Доротлийски ливади, Герена*;

– имена във връзка с различни домашни животни – *Конските дупки, Пилчарници*;

– имена във връзка с наличието на водоснабдителен обект (много често се наблюдава вътрешносистемна транспозиция от хидронимния пласт топоними, които мотивират и ороними, названието на вод-

ния обект се изравнява с това на сухоземния) – *Баленцов кладенец, Богданов кладенец, Ботев кладенец, Влашки кладенец, Гълъбов кладенец, Джапунски кладенец, Димов кладенец, Кадън дере, Карагъзов кладенец, Кьор дере, Помпена станция, Попов кладенец, Сухата чешма, Трионски кладенец, Тунчов кладенец, Чумашки кладенец, Ячов кладенец;*

– имена във връзка със занаятите – *Зайкова воденица, Попска воденица;*

– имена във връзка с пътища, пътни съоръжения, крайпътни наблюдателни постове, бродове и т.н. – *Друма (Друмът), Кулата;*

– имена във връзка с производството на тухли, керемиди и цигли за строителството – *Керемидчията;*

– имена във връзка с гробове, гробища, некрополи и лобни места – *Бели гробища, Гуджова могила, Кукулашева могила, Моллова могила, Овчарска могила, Рошава могила, Рунташки могили, Три могили, Трънджийски могили, Юрукова могила;*

– имена във връзка с поселищните отношения в миналото, свидетелстващи за наличието на селища в миналото – *Юртът.*

Б. Деантропонимни теренни имена

Посесивните теренни имена от единични антропоними много добре представят частнособственическите отношения в миналото, които след политическите промени през 1989 година отново се възстановяват в България. Те най-често носят в себе си името на собственика на местността, която именуват, или името на собственик на обект в нея (Димитрова-Годорова 2012: 122):

– от лично име – *Бояница, Росенките;*

– от фамилно име – *Геразов паметник, Чоковица, Кичушки трън;*

– от жителски имена – *Кавакдерски път* (пътят, който води до село *Тополи дол*, а старото му име е *Кавак дере*), *Пициговски път, Точиларски път;*

– от етноними – *Татарското.*

От направената семантична класификация на 106 микротопонима можем да открием някои изводи с интра- и екстралингвистичен характер.

1. В структурно отношение топонимията на Съединение е в дисонанс с утвърдените модели в онимната система в землището на Пловдивския регион. От едночленни имена са възникнали едва 10 от

всички проучени 106 онима, или приблизително 12%, като по-голямата част от общия им брой са нечленувани.

2. Преобладаващата част от съществителните нарицателни имена, с които се означават географски обекти, растителен и животински свят и нарицателни с културно-историческо значение, са със суфиксални изменения, което показва недотам старинната лексика, залегнала в местните названия на Съединение.

3. Демографското състояние на населеното място следва общите развойни тенденции, характерни за българското землище – намалява населението по естествени биологични причини. Ясно изразена е миграцията извън рамките на града, защото липсва стабилен източник на доходи. Рядко се регистрира обратният процес – заселване в пределите на селището.

4. От изследваните 104 (ексцерпирани от различни източници) топонима 97% все още имат жива употреба сред населението. Останалите 3% са посочени от информаторите като непознати. Въпреки демографските процеси (застаряване на населението и миграция към други населени места в България и извън нея), протичащи в населеното място, местните названия са запазили своя изконен произход и автентичен изговор в непроменен вид. В речта и в традициите на именуване не са навлезли нови названия – неоними.

ЛИТЕРАТУРА

Архив: Архив на секция „Приложна ономастика“ на ИБЕ към БАН. [Arhiv na sektsiya „Prilozhna onomastika“ na IBE kam BAN.]

Димитрова-Тодорова 2012: Димитрова-Тодорова, Л. *Собствените имена в България (Изследвания, анализ, проблеми)*. [Dimitrova-Todorova, L. *Sobstvenite imena v Bulgariya (Izsledvaniya, analiz, problemi)*.] София: Емас, 2012.

Дочев, Илиев 1985: Дочев, Д., Илиев, Й. *История на град Съединение*. [Dochev, D., Iliev, Y. *Istoriya na grad Saedinenie*.] Пловдив: Хр. Г. Данов, 1985.

Стоичков 2008: Стоичков, Р. Как се правеше Съединение. [Stoichkov, R. *Kak se praveshe Saedinenie*.] // *С-е-д-е-м*, № 43, 22 – 28 окт. 2008, с. 14.

Указ 1969: Указ № 8282. [Ukaz № 8282.] // *Държавен вестник*, № 68, 29 авг. 1969 г.

Чолева-Димитрова 2002: Чолева-Димитрова, А. *Селищни имена от Югозападна България. Изследване. Речник*. [Choleva-Dimitrova, A. *Selishtni imena ot Yugozapadna Bulgariya. Izsledvane. Rechnik*.] София: Pensoft, 2002.